

Sygn. akt III AUa 199/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górska (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Aleksandra Mitros
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2017 r. w Szczecinie

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o świadczenie kompensacyjne dla nauczycieli

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 stycznia 2017 r. sygn. akt VI U 757/16

oddala apelację.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Beata Górska SSO del. Aleksandra Mitros

Sygn. akt III AUa 199/17

UZASADNIENIE

Decyzją z 12 października 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. omówił J. K. prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona, wskazując że pracowała ona w szkole podstawowej na zastępstwo za nauczycielkę języka polskiego i umowa o pracę została rozwiązana z upływem czasu, nie zaś z powodu wygaśnięcia stosunku pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, wskazując że zgodnie ze świadectwem pracy z dn. 30.06.2015 roku, stosunek pracy łączący ubezpieczoną z Publiczną Szkołą w T., został rozwiązany w wyniku

wygaśnięcia umowy na zastępstwo, a więc bez ingerencji stron. Tymczasem przepisy wymagają rozwiązania stosunku pracy przez nauczyciela lub też wygaśnięcia stosunku pracy wobec likwidacji szkoły czy przeniesienia w stan nieczynny.

Wyrokiem z 30 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej J. K. prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od dnia 30 sierpnia 2016 r.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące okoliczności faktyczne i rozważania prawne.

Ubezpieczona J. K. urodziła się (...). Dotychczas pracowała jako kasjer w sklepie i nauczyciel języka polskiego. Posiada łączny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 35 lat, 4 miesiące i 10 dni, w tym okres pracy jako nauczyciel wynoszący 29 lat, 11 miesięcy i 22 dni. W okresie od 12.11.2013 roku do 30.06.2014 roku i od 1.09.2014 roku do 30.06.2015 roku J. K. zatrudniona była na umowę zastępstwo jako nauczyciel języka polskiego w Publicznej Szkole Podstawowej w T.. W tym okresie nie korzystała z urlopu bezpłatnego, wychowawczego ani urlopu dla poratowania zdrowia. W dniu 17.03.2016 roku ubezpieczona skończyła 55 lat. Do dnia 25.08.2016 roku otrzymywała świadczenie rehabilitacyjne.

Sąd Okręgowy ocenił, że odwołanie ubezpieczonej zasługiwało na uwzględnienie. Przytoczył treść art. 4 ustawy z dnia 22 maja 2009 roku o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. Nr 97, poz. 800). Sąd ten wyjaśnił, że warunek rozwiązania stosunku pracy wymagany do nabycia nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego jest spełniony w przypadku, gdy umowa o pracę rozwiązuje się z upływem czasu, na który była zawarta. Warunek ten nie jest uzależniony od rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela. Świadczenie kompensacyjne może zatem nabyć nauczyciel, który rozwiązuje nauczycielski stosunek pracy z własnej inicjatywy, w tym na własny wniosek, ale świadczenie to może nabyć także nauczyciel w razie rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy w każdy sposób, który zgodnie z przepisami prawa pracy prowadzi lub wywołuje skutek rozwiązania stosunku pracy „z udziałem pracownika”. Nadto przyjmuje się, że nauczyciel może rozwiązać nauczycielski stosunek pracy w każdy sposób wynikający z przepisów powszechnego prawa pracy (art. 30 § 1 K.p.), tj. na podstawie porozumienia stron, co wymaga akceptacji pracodawcy, albo za pisemnym wypowiedzeniem lub bez wypowiedzenia, ale także z upływem czasu, na który był zawarty. Każdy przypadek wspólnego zgodnego zawarcia terminowej umowy o pracę obejmuje złożenie oświadczenia woli w okresie jej trwania, co z woli obu stron prowadzi do jej rozwiązania w uzgodnionym terminie końcowym jej obowiązywania, tj. z upływem uzgodnionego przy zawarciu umowy o pracę na czas określony okresu, na który była zawarta (art. 30 § 1 pkt 4 K.p.). Dla poparcia przedstawionej argumentacji Sąd I instancji powołał się na treść uchwały Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 27 kwietnia 2016 r., III PZP 1/16, Legalis 1441454.

Dalej Sąd Okręgowy wyjaśnił, że sytuacja zawarcia umowy o pracę na czas określony w celu zastępstwa nieobecnego nauczyciela jest wyraźnie przewidziana w art. 10 ust. 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.). Jest to jeden z przypadków, w których ustawa dopuszcza zawarcie umowy na czas określony z nauczycielami, z którymi - zasadniczo - nawiązuje się stosunki pracy na czas nieokreślony (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 14 grudnia 2012 r., III PK 52/12, Legalis 680081). Sąd meriti wskazał, że umowa na czas zastępstwa zaliczana jest do umów zawieranych na czas określony. Kodeks pracy nie przewiduje dla takich umów odrębnej nazwy. Możliwe jest przyznanie świadczenia kompensacyjnego dla nauczyciela, którego umowa o pracę rozwiązuje się z upływem czasu, na który była zawarta (a więc gdy nauczyciel nie składa żadnego oświadczenia w celu rozwiązania umowy za wypowiedzeniem lub za porozumieniem stron).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy zważył, że ubezpieczona spełniła przesłanki z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy, zarzucając:

- błąd w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, że J. K. przysługuje prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od dnia 30 sierpnia 2016 r.;

- naruszenie art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych poprzez uznanie, że wnioskodawczyni przysługuje prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od dnia 30 sierpnia 2016 r., pomimo nierozwiązania przez nią stosunku pracy na jej wniosek.

Mając na uwadze powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania ubezpieczonej, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy poniósł, iż zgadza się ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Marszałka Sejmu w imieniu ustawodawcy, jak i popiera pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 26 sierpnia 2015 r. (sygn. akt III AUa 436/15, Lex nr 1820476), który nie zgadza się ze stanowiskiem, zgodnie z którym wolą ustawodawcy było rozszerzenie w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy kompensacyjnej katalogu trybów rozwiązania stosunku pracy, które uprawniają do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych i objęcie nim również trybu rozwiązania umowy o pracę z upływem czasu, na który była zawarta.

Zdaniem apelującego w przypadku nabycia prawa do świadczeń o wyjątkowym charakterze nie można stosować wykładni rozszerzającej, lecz regulacje te podlegają wykładni ścisłej, gwarantującej zachowanie celu uzasadniającego ustanowienie tych świadczeń.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o jej oddalenie oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów apelacji według norm przepisanych, a także nieobciążanie ubezpieczonej kosztami postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się bezzasadna.

Sąd Apelacyjny w całości podziela pogląd wyrażony w uchwale składu powiększonego Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2016 r., III PZP 1/16 (Lex nr 2023706), że warunek rozwiązania stosunku pracy wymagany do nabycia nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego (art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, jest spełniony w przypadku, gdy umowa o pracę rozwiązuje się z upływem czasu, na który była zawarta. Pogląd ten został również wyrażony przez Sąd Najwyższy w innych wyrokach (por. wyrok z dnia 25 kwietnia 2017 r., sygn. akt II UK 250/16, Lex nr 2298302, z dnia 14 września 2016 r., sygn. akt II UK 101/15, Legalis nr 1514789).

W uzasadnieniu wskazanej wyżej uchwały Sąd Najwyższy rozstrzygnął dotychczas istniejące w orzecznictwie i doktrynie rozbieżności, wyjaśniając że każda ze stron terminowej umowy o pracę ma współdecydujący udział nie tylko w jej zawarciu, ale także w określeniu (uzgodnieniu) terminu końcowego jej obowiązywania, co oznacza, że każda ze stron, w tym pracownik, współdecyduje o rozwiązaniu terminowej umowy o pracę z upływem okresu, na który była zawarta także dlatego, że ustawodawca uznał to wyraźnie za jeden z nazwanych sposobów rozwiązania umowy o pracę (art. 30 § 1 pkt 4 k.p.), a nie za wygaśnięcie lub inny "nienazwany" sposób ustania terminowej umowy o pracę. Dopuszczalne jest uznanie lub potraktowanie zamiaru skorzystania z każdego świadczenia uzależnionego od posiadania określonego stażu pracy jako inicjatywy nawiązania, a po upływie uzgodnionego okresu rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy w drodze porozumienia stron dla celów nabycia świadczenia kompensacyjnego, zwłaszcza gdy nauczyciel definitywnie zmierza do zakończenia (rozwiązania) nauczycielskiego stosunku pracy, a zatrudniająca nauczyciela szkoła nie może mu zapewnić dalszego nauczycielskiego zatrudnienia. Ważne jest zatem to, że nabycie świadczenia kompensacyjnego wymaga od nauczyciela definitywnego zakończenia nauczycielskiego zatrudnienia w jeden ze sposobów normatywnie uznanych za rozwiązanie stosunku pracy. Każdy sposób definitywnego rozwiązania i zakończenia nauczycielskiego stosunku pracy z udziałem nauczyciela wymagany do nabycia świadczenia kompensacyjnego ma usprawiedliwione podłoże i uzasadnienie społeczne w przypadkach wykluczających lub utrudniających utrzymanie niezmienionego stanu zatrudnienia nauczycieli w warunkach niżej

demograficznego uczniów i konieczności racjonalizacji stanu nauczycielskiego zatrudnienia. Dlatego warunek rozwiązania przez nauczyciela terminowego stosunku pracy, wymagany do nabycia nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zostaje spełniony, jeżeli z tytułu i w związku z rozwiązaniem takiej umowy z upływem okresu, na który była zawarta (art. 30 § 1 pkt 4 w związku z art. 91c Karty Nauczyciela), nauczyciel decyduje się i korzysta ze świadczenia kompensacyjnego.

Z powyższego zatem wynika, że J. K. spełniła wszystkie z wymaganych warunków do nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Wobec czego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Beata Górską SSO del. Aleksandra Mitros